

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 171/2013-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. apríla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Národnej rady Slovenskej republiky, Námestie Alexandra Dubčeka 1, Bratislava, zastúpenej JUDr. Ľ. M., advokátom a konateľom Advokátskej kancelárie R. s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I zo 7. januára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 213/2010 vo výroku, ktorým zamietol jej návrh na prerušenie konania a predloženie predbežnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Národnej rady Slovenskej republiky **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. marca 2013 faxom a 20. marca 2013 poštou doručená sťažnosť Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46

ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) zo 7. januára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 213/2010 v druhom výroku, ktorým zamietol jej návrh na prerušenie konania a predloženie predbežnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“).

Vo svojej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že *„K porušeniu ústavne garantovaných práv... došlo postupom a právoplatným rozhodnutím - výrokom č. 2 uznesenia vydaného Okresným súdom Bratislava I... dňa 07. 01. 2013, sp. zn. 19 C 213/2010-388, v právnej veci žalobcu E... V., Rakúska republika..., proti žalovanému Slovenská republika, zastúpená Národnou radou Slovenskej republiky..., o zaplatenie 131.400.000 EUR s príslušenstvom, ktorý rozhodoval vo veci ako prvostupňový súd“*.

Zo sťažnosti tiež vyplýva, že okresný súd v prvom výroku zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania a postúpenie veci ústavnému súdu a v treťom a štvrtom výroku zamietol návrhy sťažovateľky na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. b a c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Proti tretiemu výroku a štvrtému výroku podala sťažovateľka odvolanie.

Sťažovateľka sa (okrem iného) návrhom na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c) OSP domáhala prerušenia konania z dôvodu predloženia prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, pretože v priebehu konania podľa nej nastala situácia, ktorú nebol prvostupňový súd oprávnený riešiť, keďže jej zodpovedanie spadá do výlučnej právomoci Súdneho dvora.

Základ sporu a priebeh súdneho konania, v ktorom sťažovateľka predložila prvostupňovému súdu návrh na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c) OSP, bol takýto:

Žalobca podal návrh na začatie konania z dôvodu údajného porušenia Dohody medzi Českou a Slovenskou Federatívnou republikou a Rakúskou republikou o podpore a ochrane investícií (zverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 454/1991 Zb.), pričom

od sťažovateľky sa domáha odškodnenia „za údajné porušenie povinností vyplývajúcich z Dohody, ku ktorému malo dôjsť v príčinnej súvislosti s prijatím zmien zákona č. 581/2004 Z. z. v období rokov 2007 – 2008“.

Sťažovateľka „v rámci medzinárodných investičných arbitráží... (medzinárodných dohôd o podpore a ochrane investícií, ktoré boli podpísané a uzavreté medzi členskými štátmi EÚ v období pred vstupom jedného zo signatárskych štátov do EÚ) a aj v rámci vnútroštátnych konaní a politických fór, presadzuje konzistentne stanovisko týkajúce sa zániku, resp. neaplikovateľnosti takýchto intra-EU BIT, resp. rozhodcovských doložiek v nich obsiahnutých z dôvodu ich rozporu s právom EÚ“.

Rozhodnutie vo veci podľa sťažovateľky „bezprostredne závisí od rozhodnutia o predbežnej otázke, ktorou je platnosť právneho základu, z ktorého by mala táto povinnosť vyplývať, t. j. platnosť samotnej Dohody“.

Dňa 29. februára 2012 predložila sťažovateľka prvostupňovému súdu návrh na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c) OSP, v ktorom navrhla konanie prerušiť a „požiadať SD EÚ o rozhodnutie o predbežnej otázke, ktorej obsahom mal byť výklad práva EÚ, najmä jeho zlučiteľnosti vo vzťahu k Dohode ako celku, prípadne osobitnými ustanoveniami...“

Napriek nesprávnemu poučeniu súdu o možnosti odvolania v uznesení, ex lege bolo ustanovením § 202 ods. 3 písm. o) OSP znemožnené sťažovateľovi ako neúspešnému účastníkovi konania podať odvolanie voči zamietnutiu návrhu na prerušenie konania z dôvodu predloženia prejudiciálnej otázky SD EÚ. “.

Sťažovateľka namieta porušenie svojich práv tým, že:

„... prvostupňový súd neposúdil sťažovateľkin návrh na skúmanie správneho a adekvátneho právneho základu sporu a jeho platnosti vzhľadom na existenciu možného rozporu s právom EÚ;

... rozhodnutie je okrem toho arbitrárne a zjavne neopodstatnené, pretože došlo k rozhodnutiu bez akéhokoľvek posúdenia argumentov sťažovateľa a bez zohľadnenia znenia a argumentov v návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c) OSP.

... rozhodnutie prvostupňového súdu je nedostatočné a nepresvedčivé, keďže neodôvodňuje presvedčivým spôsobom, prečo vo veci nedošlo k predloženiu prejudiciálnej otázky SD EÚ;“.

Sťažovateľka po obšírnej právnej argumentácii na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Základné práva sťažovateľa Slovenská republika, zastúpená Národnou radou Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a zákonného sudcu podľa článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom č. 2 uznesenia Okresného súdu Bratislava I, sp. zn. 19 C 213/2010-388 zo dňa 7. 1. 2013 porušené boli.

Výrok č. 2 uznesenia Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 19 C 213/2010-388 zo dňa 7. 1. 2013 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach, ako aj ich zákonom predpísané náležitosti sú upravené v zákone o ústavnom súde, pričom nesplnenie niektorej z nich má za následok odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na

prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 48 ods. 1 prvej vety ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľka namieta v konaní pred ústavným súdom porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru právoplatným rozhodnutím okresného súdu sp. zn. 19 C 213/2010 zo 7. januára 2013 vo výroku, ktorým zamietol jej návrh na prerušenie konania a predloženie predbežnej otázky Súdnemu dvoru. Podľa nej ustanovenie § 202 ods. 3 písm. o) OSP vylučuje podať proti uzneseniu okresného súdu odvolanie (a okresný súd ju neprávne poučil o tom, že proti tomuto uzneseniu bolo možné podať odvolanie), preto sa so svojou sťažnosťou obrátila priamo na ústavný súd.

Ústavný súd z namietaného uznesenia okresného súdu č. k. 19 C 213/2010-388 zo 7. januára 2013 zistil, že v druhom výroku zamietol návrh sťažovateľky na prerušenie konania a predloženie predbežnej otázky Súdnemu dvoru. Okrem toho okresný súd v prvom

výroku zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania a postúpenie veci ústavnému súdu a v treťom a štvrtom výroku zamietol návrhy sťažovateľky na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 ods. 1 písm. b) a c) OSP.

V tomto uznesení okresný súd v poučení okrem iného uviedol:

„Proti tomuto uzneseniu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia prostredníctvom Okresného súdu Bratislava I ku Krajskému súdu v Bratislave...“.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že odvolanie podala iba proti tretiemu a štvrtému výroku uznesenia okresného súdu z dôvodu, že sa domnievala, že ustanovenie § 202 ods. 3 písm. o) OSP vylučuje podať proti uzneseniu okresného súdu odvolanie.

Podľa § 201 OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevylučuje.

Podľa § 204 ods. 1 OSP odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje...

Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa vyznačuje okrem iného tým, že je založená na princípe subsidiarity. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažovateľkinej sťažnosti prihliadal na vymedzenie svojej právomoci v ustanovení čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci namietaného porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže alebo mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 203/09).

Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade mala sťažovateľka podľa poučenia okresného súdu možnosť podať odvolanie, ale toto svoje právo iniciovať konanie v druhej inštancii nevyužila, keďže sa domnievala, že ustanovenie § 202 ods. 3 písm. o) OSP vylučuje podať odvolanie proti uzneseniu okresného súdu, ktorým v druhom výroku zamietol návrh sťažovateľky na prerušenie konania a predloženie predbežnej (prejudiciálnej) otázky Súdnemu dvoru.

Ústavný súd po preskúmaní sťažnosti vychádzal zo svojej judikatúry a tiež judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej k základným zásadám spravodlivého procesu okrem požiadavky nezávislého a nestranného rozhodovania, vylúčenia ľubovôle v súdnej jurisdikcii a pod. náleží tiež ústavná požiadavka preskúmania rozhodnutia súdu nižšieho stupňa súdom vyššieho stupňa, pretože len tak sa naplňuje ústavne zaručené základné právo na súdnu ochranu a z nej vyplývajúce právo na spravodlivý proces (napr. m. m. III. ÚS 298/2012).

Dvojinštančnosť konania je ústavnoprocessný princíp, ktorému musí byť podriadená aj organizačná sústava súdov so zákonom ustanovenou pôsobnosťou jednotlivých stupňov súdov (m. m. II. ÚS 195/06).

Zo sťažnosti vyplýva, že proti prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu mala sťažovateľka, zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, možnosť podať odvolanie, teda mala legálnu a zákonnú možnosť priameho prístupu k súdnej ochrane, ktorú však nevyužila, ale priamo sa obrátila na ústavný súd [K danej veci pozri bližšie aj výklad a komentár k ustanoveniam § 109 ods. 1 písm. c) OSP a § 202 ods. 3 písm. o) OSP) v „ASPI“].

Krajský súd bol podľa názoru ústavného súdu oprávnený posudzovať aj otázku prípustnosti odvolania – opravného prostriedku proti napádanému rozhodnutiu (§ 202 OSP), a to ako otázku predbežnú v rámci skúmania podmienok konania. Je to tak preto, že predovšetkým všeobecné súdy sú povolané na ochranu základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb a až v prípade, ak nie je dosiahnutá náprava v rámci režimu všeobecného súdnictva, môže sa uplatniť ochrana poskytovaná ústavným

súdom, ale aj to iba v obmedzenom rozsahu z hľadiska kritérií ústavnej akceptovateľnosti (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 33/03) sťažnosťou namietaného rozhodnutia, resp. postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Keďže pred ústavným súdom tu existoval krajský súd, ktorý mal ako príslušný odvolací súd konať v tejto veci, ústavný súd vychádzajúc z princípu subsidiarity zakotvenej v čl. 127 ods. 1 ústavy odmietol sťažnosť sťažovateľky pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde bez toho, aby sa vecne zaoberal opodstatnenosťou jej námietok vznesených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2013